

Megérte? Nem érte meg?

Osztrák elmélkedés az EU-tagságról

Az, hogy miként vélekednek az osztrákok hazájuk EU-tagságáról – persze egy bizonyos határon belül, hiszen a vélemények túlnyomórészt kedvezőek –, szinte a napi közérzettől függ. A legújabb felmérések szerint azonban csökkent a lelkesedés, s például a nyár derekán négy százalékkal kevesebb osztrák állampolgár, a megkérdezettek 72 százaléka válaszolt igennel arra a kérdésre, hogy maradjon-e Ausztria tagja az Uniónak. A kilépést sürgetők 19 százalékos aránya viszont jó ideje nem változik. Egy másik kérdésfelvetésből azonban kitűnik, hogy azok száma szintén csökkenőben van, akik a – lassan kilenc évvel ezelőtti – csatlakozást ma már nem tartják helyesnek (az év eleji 68 százalékról 62 százalékra mérséklődött az ezt a véleményt képviselők száma).

Az Európai Unió bővítésének kedvező megítélése változatlan, és azon belül továbbra is töretlen a *Magyarország és Szlovénia iránti lelkesedés*. A többi szomszédos ország csatlakozását csak kisebb arányban helyeslik az osztrákok. Ami változatlanul aggodalommal tölti el őket, az elsősorban a hazai munkahelyek esetleges elvesztése. Az osztrákokra nemigen hat az a gyakran hangoztatott bővítés melletti érv, hogy a csatlakozás után bővülni fognak a bűnözés megfékezésének lehetőségei. A megkérdezetteknek mindössze 28 százaléka hisz ebben.

A kételkedők nagy aránya azt igazolja, hogy a kormány (máig nehezen helyrehozhatóan) hibázott, amikor a diadalmas népszavazás után – 1994 nyarától – leállt az EU-felvilágosítási kampánnyal. Ma már minden, az ország EU-tagságával egyetértő vezető politikus pontosan tudja, miként lehetett volna megakadályozni, hogy a közvélemény tanácstalanul szemlélje a fejleményeket, amikor az 1995. januári teljes jogú csatlakozás utáni hónapokban nem jött el a Kánaán. Az osztrákok bármelyik csatlakozásra váró országbeli

Schilling-nosztalgia

érdeklődőnek készségesen elmondják, hogyan látják ma: milyen egyéb hibát követtek el. A megelőző kampány már négy évvel korábban megkezdődött, mégpedig nagyon is gyakorlati témákat részesítve előnyben, s a lakosság különböző rétegeit egyfolytában az alapos felkészülés fontosságára figyelmeztetve. Mégis, a „*ráérünk arra még*” elve alapján, elsősorban éppen a *kis- és középvállalatok mulasztották el* időben elvégeztetni a szükséges átállásokat. Jóllehet a Gazdasági Kamara szakszerű röpiratokat adott ki tucatnyi témakörben. Az egyes ágazatokra vonatkozó forgalmi adó változásairól éppúgy tájékoztattak, mint a sikeres európai jelenlét feltételeiről. Az érintettek egy része mégsem vette komolyan a figyelmeztetéseket. A kis- és közepes vállalkozások közül sok elvérzett, mások tulajdonosai keserű tapasztalatok árán győződtek meg arról, hogy nem lehet „megúszni” bizonyos változtatásokat. A most következő nagy átalakulás, az EU-bővítés előtt már nem esnek ugyanebbe a hibába. A bécsi Gazdasági Kamara elnöke épp a minap közölte, hogy az osztrák főváros vállalkozásai felkészültek a jeles eseményre. A propagandakampány jelenleg annak megértetésére összpontosít, hogy nem elegendő „felhozni” a majdan csatlakozó országokat az Európai Unió által minimálisan megkívánt szintre, a hazai cégeknek is sokféle átalakítást, tárgyi és szemléletbeli változtatást kell végrehajtaniuk. Hogy az utóbbiban ezúttal

A világhírű „Wiener Sängerknaben” fiúkórus

Tradíciók ápolása: lipicai lovak szobrai a bécsi városháza előtt

nincs hiány, jól mutatja a bécsi vállalkozások körében végzett legutóbbi közvélemény-kutatás, amely az EU-bővítés korábnál nagyobb elfogadását mutatta. A megkérdezettek 78 százaléka támogatja, s mindössze 11 százaléka utasítja el a leghatározottabban a bővítést. (2001-ben a helyeslők aránya még alig érte el a 70 százalékot, s az elutasítóké akkor 19 százalék volt.) A kedvező változás azzal függ össze, hogy a vállalkozások a fokozottabb piacutatót – a kamarai segítség – révén, máris *megtalálták az üzleti lehetőségeket*. A bécsi kamara bővítési tanácsadója egyébként – csak az idei év első nyolc hónapjában – több mint 1700 ilyen tárgyú kérdésre válaszolt.

Az osztrák csatlakozás, 1995 januárja után a lakosságot legfőképpen az dúlta fel, hogy legfeljebb a szabad árubehozatal és a korábnál is korlátlanabb határát lépés előnyeit élvezheti, de a szomszédos EU-országokéhoz hasonló alacsony árszínvonal nem „tört utat” az ausztriai kereskedelemben. Ráadásul az EU-kampányban nagy könnyelműen beígért megtakarításoknak nyoma sem volt. A csalódottságot fokozta, hogy a határok menti területeken a kereskedelem – az élelmiszereket árusító boltoktól kezdve az élvezeti cikkeket forgalmazókon át, egészen a benzineladásig – csőd közeli helyzetbe került. A közel lakó külföldiek jól kombinálták az olcsóbb termékek vámmentes behozatalának lehetőségét a bonyodalommentes utazással, s kihasználták az ausztriaiánál mindenütt liberálisabb bolti nyitva tartás előnyeit is. Az osztrákok már 1995-ben, az előző évinél ötmilliárd schillinggel többet (összesen harmincegy milliárdot) hagytak a szomszédos országok – elsősorban Olasz- és Németország – boltjaiban. (Szerencsére Magyarország ekkor még a harmadik volt a sorban, évi három milliárd schillinggel, miközben Olaszország 9, Németország 5 milliárd schilling bevételt köszönhetett az osztrák vásárlóknak).

Az osztrákok kiábrándultsága egyértelmű volt: az akkori felmérések tanúsága szerint ötvenöt százalékuk jelezte, hogy semmi előnyt nem érez a tagságból. A csalódottságot más tényezők is erősítették. Az akkor még *ecu-nek* nevezett közös valuta várva várt milliói valahogy ugyancsak nem érkeztek meg. Az igényjogo-

sultak nem készültek fel kellőképpen a bürokráciára, a pályázatírás tudományára, másrészt az éppen hiánnyal küszködő szövetségi, illetve tartományi költségvetések sem igen tudták a kötelező hozzájárulást előteremteni.

Mindez nem jelenti azt, hogy ne lettek volna azonnali előnyök – csak éppen a lakossági panaszáradat azokat háttérbe szorította. Rögtön beteljesült például az az ígéret, hogy *felértékelődik az ausztriai telephely*. A General Motors, a BMW és az Audi egymással vetekedve, már az első hónapokban, összesen 28 milliárd schilling értékű beruházást hozott osztrák területre. Semmi nem érződött viszont abból a korábbi riogatósból, hogy az osztrák parasztok tömegesen tönkremennek: lényegesen jobban vészték át az első időszakot, mint ahogy arra számítani lehetett. Elmaradt a szegényebb EU-országok munkavállalóinak rohama is. Nem jelentkeztek a portugál, s a görög vendégmunkások sem. Olyannyira nem, hogy az osztrák idegenforgalmi ágazatban még ma is állandó gondot jelent a szakképesítéshez nem kötött állások betöltése.

A felkészülés elmaradása – pontosabban a presztízs-háttérű ragaszkodás bizonyos osztrák nemzeti kiváltságokhoz – ártott Ausztria EU-n belüli tekintélyének. Éveken keresztül érkeztek a Bizottság „kék levelei” a bankszektornak, amely a kisbefektetők, a takarékos kisemberek érdekeit védve, nem volt hajlandó feladni a betétek névtelenségét. Máiig folytatja magányos harcát az osztrák kormány a tranzitforgalom ellen, s gondok adódnak akkor is, amikor egy-egy nagy beruházás kivitelezőit különös – az EU-beli vetélytársakat hátrányos helyzetbe hozó – pályázatokkal választják ki.

Mára a bizalmatlanságból nem sok maradt, mint ahogy értelemszerűen a kezdeti, felkészületlenségből adódó gondokat is megoldották. Tanultak a hibákból, az euro bevezetése például sokkal zökkenőmentesebb lett. Hozzá tartozik, hogy *meglepően sokan még most is schillingben számolnak*. (A legutóbbi – a bevezetőben már idézett – felmérés szerint, 21 százalékra rúg azok aránya, akik teljesen magukévá tették az új valutát, 51 százalék nyilatkozott úgy, hogy „viszonylag” jól megszokta az eurót, ám a lakosság egy negyedének még nehézséget okoz az új pénz.)

Az EU iránti nagyobb rokonszenvhez mindenképpen hozzájárult a három legutóbb felvett EU-tagról készült tanulmány közzététele is. Ez az igen alapos vizsgálat Finnországot emeli ki, mint amelyik a legtöbbet profitált a csatlakozásból, ám Ausztria sem járt sokkal rosszabbul. A legkevesebb előnyhöz a tanulmány szerint Svédország jutott. A Gazdasági Kutató Intézet (WIFO) kutatói azt állapították meg, hogy 1995 óta Finnországban az EU-tagság 0,8 százalékkal gyorsította fel a növekedést. Ausztriában ez az arány 0,4 százalék, s még az EU-val szemben ugyancsak szkeptikus – nemrég az euro bevezetését is elutasító – Svédország is 0,3 százalékkal nagyobb éves gyarapodást írhat a tagság javára, mint amennyire egyébként számíthatott volna. A tanulmány szerzője, az EU-témában elismert szaktekin-tély, Fritz Breuss, a finnek kiemelkedő előnyét azzal ma-

gyarazza, hogy Finnország különösen hátrányos helyzetbe került a Szovjetunió összeomlása után, mivel kereskedelme nagyrészt a nagy szomszédal bonyolódott. Az EU-tagság felgyorsította a kilábalást a recesszióból, s ez látszik meg a százalékos gazdasági növekedésen. Annak is van szerepe, hogy a finnek a többieknél jobban összpontosítottak a technológiára, a kutatásra és a fejlesztésre, márpedig éppen ezek azok a területek, ahol különösen jól lehet azt EU programjaiból profitálni. Másképp fogalmazva: a finnek sokkal jobban hasznosították a kutatási és fejlesztési támogatásokat, mint akár Ausztria, akár Svédország, ez pedig jobban visszahat a gazdasági növekedésre. A legnagyobb különbség a három ország összehasonlításánál, hogy míg a két skandináv országban a gazdasági életet nagy multinacionális cégek – mint például a Nokia vagy az Ericsson – uralják, addig Ausztriában a kis és középvállalatok alkotják a gazdaság gerincét. Ausztriának láthatóan nem sikerült eléggé kihasználni az e cégek számára létrehozott EU-támogatási formákat – e téren még van mit javítani.

Minden a jövőben csatlakozó országnak – amelyek gazdasági szerkezetében a kicsi és közepes méretű vállalkozások az ausztriaihoz hasonlóan nagy szerepet játszanak – nagyon oda kell figyelnie a lehetőségekre!

Tanulság még, hogy azok a cégek, amelyeknek korábban monopolhelyzetük volt, kénytelenek voltak hátrányt szenvedni. A verseny nyomására ugyanis az árak sok esetben mérséklődtek, és ezt – amint azt a csőd-statisztika világosan tükrözi – számos vállalat nem élte túl.

A vásárlóerő Ausztriában gyorsabban nőtt, mint Finnországban és Svédországban. Ausztria ma, az egy főre mért vásárlóerő összehasonlítása alapján, a jelenlegi tizenöt EU-tag közül az ötödik leggazdagabb ország. A sorrend: Luxemburg, Dánia, Írország, Hollandia, Ausztria. Finnország a hetedik, Svédország pedig a tizenkettedik. A három ország közül nyugati szomszédunk ugyanígy élen jár a foglalkoztatottság terén is. Noha az EU-val nem összefüggő egyéb gazdasági körülmények miatt sajnálatos módon egyre nő, ám még mindig Ausztriában a legkisebb arányú a munkanélküliség (4,3%). A finnekénél 9,4%, a svédekénél 5,6% ugyanez a mutató. A tanulmány szerzője ezt a két skandináv ország esetében a kilencvenes évek recessziójának utóhatásával magyarázza. A liberalizálások terén Ausztria orrhosszal vezet a gázpiacon. A telefonia és a posta területén nagyjából egyformán áll a három ország. A kutatásra és fejlesztésre betervezett kiadások terén azonban Ausztria kullog hátul, s ennek megfelelően a várható növekedés is nagyobb, a jövő rózsásabb lesz a két északi államban.

Ausztria óriási előnye viszont a gazdaság előrehaladottabb keleti integrációja, ami középtávon igen fontos. Tény, hogy a három ország közül – már csak földrajzi fekvésénél fogva is – Ausztria profitál legtöbbit a keleti bővítésből.

Csalódások persze érték, s érik az osztrákokat. Kisebbségi nagyobb részgyőzelem mellett nyilvánvaló, hogy az állítólag a kisember számára oly fontos banktitok, vagyis a névtelen takaréket-elhelyezés lehetősége

Lekvárharc az EU-ban

nem maradhat a régi formában. Bár Ausztria egyelőre makacsul kitart követelése mellett, azért ma már a bankokban legalábbis feljegyzik a kisbefektető – betét-elhelyező – nevét és elérhetőségét. Az osztrákok nem sokra mennek azzal, hogy egy további megszorítást „kivédett” a bécsi kormány. Azt, tudniillik, hogy a jövőben sem értesíti a külföldi betétes vagyonáról az érintett ország adóhatóságát, helyette tőle is levonja az úgynevezett forrásadót – a kamatadót –, amit eddig csak a belföldiek fizettek. (Sőt nagyobb százalékot, mint a hazaiaktól!) Az összeg kétharmadát az érintett ország adóhatóságának utalja át anélkül, hogy az érintett személyt megnevezné. Ez bizony, az osztrákoknak édes mindegy. A felmérésekből ugyanis az a meglepő információ adódik, hogy magát az egész banktitok ügyet a politikusok fűjják fel. Kevésbé elvont a másik ilyen, ugyancsak az EU által kikényszerített vita, hogy a lipicai fajtamegjelölés, illetve a tenyésztési törzskönyvvezetés joga az osztrákokat, a szlovéneket, avagy az olaszokat illeti-e meg. A lipicai állomány, a spanyol lovasiskola, mérhetően bevételre törekedik. Azt azonban, hogy az osztrákoknak valójában mennyire fáj a legújabb csetepaté, nevezetesen, hogy az EU megtiltani készül az itteni lekvárok „Marmelade” jelölését, és helyette a németországi nyelvhasználatban honos Konfitüre kifejezést írja elő – nos, ezt nehéz lemérni. Tény, hogy a sajtó szívesen foglalkozik a viszályal. Politikusok is kivont karddal védelmezik a név alkalmazásának jogát, de ez nem jelenti azt, hogy az osztrákoknak álmatlan éjszakáik lennének emiatt. Feltehetően nekik inkább az számít, hogy – amint a Nemzeti Bank ezt nemrégiben közzétette – az osztrákok pénz-vagyona 2003 első felében újabb 7,5 milliárd euróval, összesen 295,1 milliárd euróra nőtt, s a teljes összeg az év végére eléri a 300 milliárdot. Eszerint egy főre harminchétezer eurós vagyonka jut. Mindezt olyan körülmények között érték el, amikor divat panaszkodni a rossz gazdasági helyzet miatt.

Szászi Júlia

Barátság 10. évfolyam